

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 3113

Učitelj in demokracija

»Učitelj je bil in bo hlapec političnih strankarskih spletk in to je njegova žalostna usoda, ki bo ugasnila šele takrat, ko bo konec političnih strank.« (»Zbor«, 8. apr. 1937.)

Z drugimi besedami: samo fašizem bo osvobodil učiteljstvo hlapčevanja političnim strankam. Tako trdi Ljotičev »Zbor«, najvidnejši in najdoslednejši bорец za fašistično državno ureditev v Jugoslaviji.

Vemo sicer, da je zavestno fašistično usmerjenih učiteljev v Sloveniji tako malo, da sploh ne prihajajo v poštev, zdi se nam pa, da bi se za zgornjo trditve iz »Zbora« dobilo med slovenskim učiteljstvom neverjetno mnogo podpisov.

Strankarske razmere pri nas so res tako obupne, da zapadajo ljudje, ki so se sicer do sedaj vzdržali v pravilnem ravnovesju, v psihozo nekake politične avtokastracije ter bi bili v tem razpoloženju vsak čas pripravljeni, izliti iz kopeli z vodo vred tudi otroka. Gotovo se ne motimo, če sodimo, da je gornji izvelec prišel v zadnjo številko našega lista prav kot sad sličnega razpoloženja.

Ne tedaj odveč, če v tej gigantski borbi, ki jo bijejo demokracije vsega sveta proti psihozi totalitarne usmerjenosti stremljenj domačih in tujih fašistov, pribijemo nekaj ugotovitev, ki so za pravilno opredelitev učiteljstva odločilne važnosti.

Demokracija ima mnogo večji interes na vzgoji in izobrazbi ljudstva kot vse druge vladavine. Ona odklanja načelo heteronomne avtoritete, izsiljene z zunanjimi vplivi ter mora skušati nadomestiti jo s prostovoljno podrejenostjo, ki izvira iz spoznanja lastnih, dobro razumevaločih interesov.

Demokracija pa ni samo oblika vladavine, marveč v prvi vrsti oblika sožitja. Uravnavanje odnosov do svojih sodržavljanov v demokratsko vladanih državah je najboljša in najkonkretnejša življenska samovzgoja. Številnejša dotikališča pomenjajo tudi številnejšo raznovrstnost dražljajev, na katere mora posameznik reagirati. Ta bogatejša raznovrstnost dražljajev in odnosov ustvarja tudi boljše in vrednejše življenje.

Demokracija razširja te notranje medsebojne odnose svojega naroda tudi na druge narode in države ter omogoča na ta način vedno obširnejša poprišča človeške dejavnosti in kulture.

Družba, ki se je organizirala na taki duhovni osnovi, stremi za tem, da sodeluje kot mednarodna zajednica pri splošnem kulturnem tekmovalstvu v korist vesoljnega človeštva, ker se zaveda dejstva, da bolna celota ne dopušča zdravih delov. Svojo tekmovalno sposobnost in svoje kulturno poslanstvo, brez katerega tudi življenje celih narodov ni življenja vredno, more doseči pa le s pravično notranjo socialno ureditvijo in z neprestanim izpopolnjevanjem svoje vzgojne in izobrazbene organizacije proti najvišjim socialnim ciljem, ki morajo ležati izven okvira posameznih narodov.

V tako organizirani družbi je učitelj njen prepotrben in zato visoko cenjen činitelj in to brez ozira na višjo ali nižjo stopnjo njene razčlenjenosti, ker teže vsi razredi in stanovi za tem, da zmagovitno vzdržijo boj za uveljavljenje in enakopravnost.

Tako je v ideji demokracije vzgoja nujno vsebovana. Ta vzgoja se vrši pa prav tako po strankah in po vseh avtonomnih korporacijah kakor po posebnih vzgojnih ustanovah. Nasproti temu pomenja fašizem najskrajnejši centralizem. Ni naš namen, da bi se spuščali na tem mestu v usodne posledice takega centralističnega ekstrema na vsa področja kulturnega življenja današnje družbe. Dotakniti se hočemo le vzgojne strani, pri kateri smo učitelji neposredno prizadeti.

Prava vzgoja obstaja v tem, da se nudi človeku toliko svobode, da se more razvijati sam s pomočjo svoje volje. Resnična vzgoja je le samovzgoja. Pravi vzgojitelj mora ustvarjati pogoje, v katerih je možna samovzgoja. Čim manj osebne in upravne avtonomije, tem manj osebne proste volje in toliko manj samovzgoje.

Fašizmu pomenja vzgoja strumno šolanje in dresiranje, ne pa osebni razmah vseh duševnih sil. Fašizem je nujno napadalen in to v vseh pogledih. V to svrhu mora voditi svojevrstno populacijsko in vzgojno politiko s posebnim oziranjem na državno politiko in brez ozira na potrebe posameznika in njegovega okolja. Njegov vzgojni sistem ne stremi po tem, da bi iz človeka napravil človeka, marveč brezdušno kolesce v državni mašineriji. Vzgoja mora biti brezpogojno individualna, inspirirana pa po plemenitem socialnem idealu v najširjem pomenu besede.

Evropa trpi že več desetletij na tem, da je socialen cilj svoje vzgoje zožila na nacionalen cilj ter je s tem njegov pomen zatemnila. Fašizem pomenja pa krono tega zoženja in izkvarjenja pravega vzgojnega duha.

S pomenom prave vzgoje so izpodnesena tla pa tudi pravemu vzgojitelju in dostojanstvu učiteljskega poklica.

Ko bo konec političnih strank, bo konec tudi dostojanstva človeške pameti, bo konec vsake avtonomnosti na vzgojnem področju. Učitelj res ne bo hlapčeval več političnim strankam, hlapčeval pa bo brezdušni državni

mašineriji, ki je neprimerno brezobzirnejši »kralj na Betajnovi« kot vse stranke skupaj.

V strankah je mogoč in nujen osebni odnos, fašistična državna tvorba takega odnosa ne pozna.

Delo jugoslovanskega učiteljstva za zaščito dece

Teden od 9. do 15. maja je posvečen delu za zaščito jugoslovanske dece. Jugoslovanska unija za zaščito dece je organizirala po vsej državi akcijo v prid jugoslovanske dece. Najbolj pozvani, da se interesirajo za probleme zaščite dece in za delo v tej smeri, so gotovo jugoslovanski učitelji(ice).

Na glavni skupščini JUU v Sarajevu, avgusta 1935., so se delegati učiteljstva iz vse države temeljito bavili z vprašanjem potrebe večje skrbi in pozornosti do jugoslovanske dece. Iznašali so težko socialno stanje, v katerem se nahaja šolska deca, in poudarjali, da mora JUU v svoji organizaciji stalno razpravljati o tem vprašanju, dokler se razmere ne popravijo, ter mora organizacija smatirati to kot svojo nalogo.

V smislu tega poudarka je ista skupščina sprejela v svoji »Deklaraciji o smeri stanovske politike Jugoslovanskega učiteljskega združenja« tudi sledečo točko o zaščiti dece v svoj program:

»Kulturno, prosvetno in socialno stremljenje ter delo združenja za napredek šole in narodne prosvete bo uspelo, ako se zagotovi: Svoboda otroka v šoli, da bi se razvile vse sposobnosti in moči, ki počivajo v njem, in principi:

pouka v materinem jeziku, znižanja števila otrok v razredih, ustanavljanje šol za defektne otroke, obveznega 8 letnega šolanja brez olajšav, izvedbe splošne in strokovne izobrazbe in vzgoje po sodobnih pedagoških načelih, preprečitve izkoriščanja otrok za fizično delo,

socialno-zdravstvene zaščite in skrbi za otroke, in brezplačnega šolanja in preskrbe otrok s solskimi potrebščinami.«

Zvesta svojemu programu v zaščiti dece je glavna uprava Jugoslovanskega učiteljskega združenja pozdravila ustanovitev Jugoslovanske unije za zaščito dece in takoj pristopila kot član z več deleži.

Dosledni temu so zastopniki jugoslovanskega učiteljstva iz vse države na seji glav-

nega odbora JUU v svojem komunikeju od 2. junija 1936 naglasili sledeče:

»Iz poročil, ki so jih podali člani glavne odbora JUU ugotavljamo, da živi šolska deca v državi po večini v zelo bednih materialnih razmerah ter je neobhodno potrebno, da se podvzamejo vsi ukrepi za omiljenje tega stanja. Iz tega razloga pozivamo vse narodne učitelje(ice), da potom karitativnih ustanov in dečje samopomoči delujejo na omiljenju teh razmer. Ravno tako opazujemo merodajne faktorje, da to delo podpro tudi s svoje strani ter ukrenejo potrebno za uspeh te akcije.«

Letos je na svojem zasedanju od 26. do 28. aprila 1937. glavni odbor JUU ponovno razpravljal o tem problemu ter so zastopniki jugoslovanskega učiteljstva iz vse države ugotovili, da je učiteljstvo mnogo storilo, da pomaga otrokom, ki trpe pomanjkanje. Mnogi učitelji premožnejših krajev so potom otrok svoje šole organizirali zbiranje sredstev in naturalij ter jih pošiljali na šole v pasivnih krajih. Istočasno pa so ugotovili, da ta pomoč sama ne zadošča ter je glavni odbor JUU v svojem komunikeju naglasil naslednje:

»Šolski otroci žive v mnogih krajih naše države v zelo težkih materialnih razmerah in je pri takih otrocih nemogoč popoln uspeh pouka. Iz tega razloga apelira glavni odbor JUU na vse odločujoče činitele, da temu vprašanju naše mladine posvetijo polno pažnjo in ukrenejo vse, da skrb za to mladino ne bo samo predmet usmiljenja, temveč dolžnost naroda in države.«

V mladini je bodočnost naroda in države! Jugoslovansko učiteljsko združenje se smatra za sestavni del Jugoslovanske unije za zaščito dece, zato bo vsak jugoslovanski učitelj(ica) deloval v pravcu njenih ciljev.

Beograd — Ljubljana, 10. maja 1937.

Ivan Dimnik,
predsednik

Jugoslovanskega učiteljskega
združenja v Beogradu.

Centralizacija zavodov za defektno deco in ljubljanska bolnica

Lep zgled centralizacije zavodov nudijo Masarikovi domovi v Krču pri Pragi. Ko sem se pred časom mudil tam, me je prav posebno zanimalo, kakšni nagibi so prav za prav vodili do centralizacije več domov pod eno streho. V prvi vrsti je bilo tu po sredi gospodarsko vprašanje, katerega so s centralizacijo domov sijajno rešili. Na rešitvi so se prištedile ogromne vsote. Istočasno se je pa s to centralizacijo uvedel boljši sistem delovanja domov samih. Trpela bi mogoče pri centralizaciji samo individualnost domov z ozirom na njihovo delovanje.

Tudi pri nas se je že razmotrivalo o vprašanju priključitve ali združitve več zavodov pod eno upravo. Tako se je enkrat že nameraval priključiti ljubljanski gluhozemni zavod za slepe. Pa se je namera takrat z ozirom na vzgojno vprašanje opustila. Predvsem so bili strokovnjaki takrat mnenja, da bi nikakor ne kazalo spraviti dva tako rekoč nasprotujoča si svetova pod eno streho, ker mora pač defektnega otroka spopolnjevati povsem normalna okolica, ne pa nasprotni defekt. Ta nazor je gotovo popolnoma pravilen, saj je prodrl že pred desetletji, ko so v nekaterih krajih ustanovili skupno zavode za slepe in za gluhozeme, kar se je pa pozneje baš iz teh razlogov pričelo opuščati.

Vendar pa misli o združitvi več zavodov ni opustiti, ker nudi taka centralizacija na drugi strani z gospodarskega kakor tudi iz organizacijskega stališča toliko prednosti, da je potreba vsekakor vzeti to vprašanje v pretes. Za nas je posebno važen položaj, v katerem se danes nahajajo zavodi za defektno deco v dravski banovini.

Ljubljanski gluhozemni je nujno potrebna razširitev. Zavod, ki je bil preje pripravljen samo za bivšo Kranjsko, je sedaj za vso dravsko banovino. Zato ostaja leto za leto več gluhozemnih otrok brez potrebnega pouka. Pomožna šola je brez svojih lastnih prostorov že leta in leta, ta šola bi nujno potrebovala tudi internat in ji bo torej na vsak način potreba preskrbeti lastno hišo. Zavod za slepe deco v Kočevju tudi nima odgovarjajočih prostorov. Zadnji čas se je za ta zavod kupila stara tovarna v Mengšu, ki se bo preuredila za to ustanovo. Kako težko je preurejati takšne stare kasarne v moderne hi-

gienske zavode, bodo vedeli pač oni najbolj, ki so v takšnih zavodih že delovali. Zato je taka namestitev zavoda v najboljšem primeru težak problem, običajno pa popolnoma nekaj zgrešenega, ker je tudi za zelo drag denar težko preurediti tako kasarniško poslopje v moderen, vsem higienskimi in pedagoškimi predpisi ustrežajoč zavod.

Vprašanje deškega vzgajališča je deloma rešeno s premostitvijo iz Ponočev v Ljubljano.

Takšna je približna slika stanja naših domov za defektno deco v dravski banovini. Trenutno je vprašanje nastanitve teh domov, kakor tudi njihova razširitev vsaj deloma še odprto. Na drugi strani je pa žal še tudi odprto vprašanje naše bolnice. Vsi resni glasovi zadnjega časa so bili za to, da se za dravsko banovino sezida na primernem mestu dovolj prostorna, popolnoma moderna bolnica. Ta nazor je edino pravilen, ter bi se edino na ta način mogel rešiti težak položaj naše bolnice. Z izselitvijo bolnice iz sedanjih prostorov bi se pa dala tudi možnost razširitve gluhozemnice v sedanje prostore bolnice, kakor tudi namestitve ostalih zavodov v prostorih bolnice. Z malenkostno adaptacijo bi se lahko v sedanjih bolnici namestili vsi zavodi za defektno deco v naši banovini. Na ta način bi se izvršila upravna moderna centralizacija teh zavodov. Gospodarsko bi zavodi prišli pod eno upravo, katero bi vodil upravnik strokovnjak iz vrst strokovnega učiteljstva za defektno deco. Vsak zavod bi imel posebno strokovno vodstvo, katero bi usmerjalo po edini zavod v njegovem individualnem pravcu. S tako rešitvijo bi se skoncentriralo delo na zavodih za defektno deco v naši banovini. Zavodi bi prišli vsi v Ljubljano ter bi s tem dobili stik z vsemi zdravstvenimi, pedagoškimi in znanstvenimi ustanovami, ki so potrebne za uspešen razvoj takih zavodov. Pocenila bi se pa tudi režija teh zavodov, kar bi gotovo ugodno uplvalo tudi na ban proračun.

Na drugi strani bi pa z odkupom bolniških poslopij po banovini tudi banovina prispevala znaten del za čimprejšnjo zgraditev moderne bolnice za dravsko banovino, kar bi bilo gotovo gospodarsko bolj modro, kot pa nakupovanje starih poslopij po deželi za te zavode.

Jelo Janežič.

VSEBINA:

Učitelj in demokracija.
Delo jugoslovanskega učiteljstva za zaščito dece.

Centralizacija zavodov za defektno deco in ljubljanska bolnica.

Pet let Trboveljskega slavčka.

Vodstvo in pouk v kmetsko-nadaljevalnih šolah.

Današnja vaška šola in njen odnos do gospodarskih in družabnih razmer.

† Francu Rozmanu v slovo.

LISTEK: Kočevske sence.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Pet let Trboveljskega slavčka

O lepih uspehih Trboveljskega slavčka so nam naši časopisi poročali. Z zanimanjem smo čitali o pevskih turnejah po Jugoslaviji, Češkoslovaški in Avstriji, z veseljem smo zasledovali glasbena poročila o koncertih po ožji domovini in ko smo poslušali po dvorinah zbor mladih pevcev, nam je šlo njihovo ubrano, sočno in občutno žvrgolenje do srca. Vse je pomembno, kar se ob delovanju Slavčkov dogaja. Lepa in čudovita je pesem sama, ne glede na otroka, Trbovlje, učitelja, organizacijo, koncerte, turnee, slavo in znamenitost. Umetniška stran sama ima svoje zlate vrednote in zaradi nje je vse drugo. In ta umetnost prihaja iz kraja, »kjer se sonce ne smehlja, kjer je črni dim in črna fabrika pod njim«. Socialna stran Slavčkov nam govori, da se je njihovo petje rodilo iz resnične glasnega življenja in da ni izumetničeno. Ob Slavčkih je bila ustvarjena marsikaka mladinska pesem in je njihovo petje oživelo marsikako glasbeno zasnovno, ki bi drugače prhnela med drugim papirjem. Glasbenik je na koncertu Slavčkov doživel samega sebe, slišal je svojo misel in se zavedel, da ne živi za stonj; za zbor je komponiral pesmi, ki jih brez Slavčkov ne bi imeli. Velik pomen Slavčkov je pa tudi v tem, da jih je precej iz učiteljske družine začelo misliti, kako bi, kar je pevsko sposobnega med mladino v kraju, združili v zbor pevk in pevcev. Začeli so z mladinskimi pevskimi zbori in jim je uspelo. Slavčki so jim dali pobudo, smer, vzgled in pogum; po njih so si sestavljali program, ki je bil že od začetka spontan in sodoben. Čeprav so Slavčki v prvi vrsti glasben pojav, se vendar ne da utajiti, da je učitelj organizator tega posebnega gibanja in življenja v narodu. Tovariš Šuligoj kot glavna vodilna in urejajoča sila ter njegovi zvesti sodelavci, vsi so učitelji. Ker so bili v zvezi z mladino in ljudstvom, so hoteli nekaj najti. In našli in pogodili so, kar je speče čakalo, da se prebudi, oživi in kliče po svetlobi in lepoti. Otroških zborov bo vedno več in čim več bo učiteljev, ki bodo znali zbrati mladno ter lahke in očarujoče pesmi ter vaditi glasove z okusom, spretnostjo in vztrajnostjo.

Pred par meseci je izdala uprava zbora knjižico z naslovom »Pet let Trboveljskega slavčka«. Delo je bilo zelo potrebno. Saj ni le zgodovina dela in uspehov trboveljskega mladinskega zbora, ampak je tudi navodilo, kaži-pot, vzor in pobuda za vse one, ki bi radi organizirali svoj mladinski zbor. Iz knjige se razvidi, kako je važno, da privre pesem iz ljudskega življenja. To ljudsko življenje je treba najprej poznati in doživeti in z njim spojit pesem. In važno je tudi, da ni pesem priučena na šolski in čitalniški način, ampak da je pesem izliv srca in doseže tudi po obliki čim večjo popolnost. Ni mogoče, da bi imeli v vsakem kraju zbor, ki bi se meril s Trboveljskimi slavčki. Ne bo se mogel vsak zbor ponašati na mednarodnih kongresih pred glasbeniki svetovnega okusa. Pa je dosti že to, da otroci pojo iz srca in da užigajo z domačo lepoto ljudska srca. Sedaj je res že čas, da se ljudstvu nudi več kot veselica in neokusna igra.

Knjiga je napisana za one, ki se zanimajo za žive osnove znamenitega mladinskega zbora iz Trbovelj, in za one, ki iščejo nasvetov in vzorov svojim nameram. Obsega več člankov. Klopčičeva pesem nam na eni sami strani s stvarnim in zgoščenim pripovedovanjem zapoje vso realnost rudarjeve mladosti v kmečki hiši in njegove usode v revirju. Ludvik Mrzel nam poda v kratkem in živahnem članku socialno in gospodarsko sliko Trbovelj v preteklosti in sedanjosti. Drago Supančič govori o delu in osebi Avgusta Šuligoja ter o sedanjih koncertih in nastopih Slavčka. Krista Šuler dovolj jasno obrazloži, iz kakšnih nagibov je vzniknil naš najboljši mladinski pevski zbor v Trbovljah. Dragotin Cvetko je napisal o kulturno pedagoškem pomenu, Mar-

tin Mencej pa o pedagoških in socialno psiholoških momentih Trboveljskega slavčka. Glasbeno kritična poročila sta objavila Franc Sturm in Slavko Oster, in sicer prvi o Trboveljskih slavčkih kot temelju naše mladinske glasbene kulture, drugi pa o naših in tujih strokovnih ocenah, od katerih jih tudi nekaj navaja. Tuje ocene, ki se ne ozirajo ne na narod, ne na Trbovlje in ne na tovarništvo in presojo samo umetniško jedro koncertov, nas prepričujejo, da ni sloves o zboru prav nič pretiranega in ponarejenega, ampak da je vse resnično in stvarna vrednota, ki ne potrebuje povzdigovanja. Avgust Šuligoj nas opozarja na svoje sodelavce, posebno na Draga Supančiča in Milana Pertota, in nam napoveduje

Vodstvo in pouk v kmetško nadaljevalnih šolah

Ni še dolgo tega, odkar je bila objavljena v dnevnem časopisu resolucija absolventov kmetijskih šol, ki pravi med drugim, da naj poučujoča na kmetško-nadaljevalnih šolah le absolventi kmetijskih šol in strokovnjaki, ne pa osnovnošolski učitelji, ter da naj se dovoli absolventom kmetijskih šol prost dostop k pouku v višje razrede narodnih šol. Ker ta resolucija zadeva vse učitelstvo, ki poučuje v višjih razredih, posebej pa ono, ki se je usposobilo za poučevanje v kmetško-nadaljevalnih šolah in v njih uspešno deluje, je potrebno povedati svoje mnenje.

Smo danes v dobi, ko je že marsikdo zvrnilo zvrhanu golido nad učitelstvo, zato smo že nekako vajeni teh dovtol. Vemo tudi dalje, da se sprejema na stotine resolucij, med njimi tudi take, ki včasih sploh nimajo podlage. O gornji, ki sem jo navedel naj sodi učitelstvo in javnost sama, sam pa imam zaradi življenjskih izkušenj pripomniti sledeče:

Poučeval sem sam vsa leta v višji narodni šoli, več let vodil kmetško-nadaljevalno šolo, se sam izpopolnjeval za to šolstvo in končno obiskoval vse kmetijske tečaje za učitelstvo; deloval sem tudi v zadrugah. Znana mi je želja in prizadevanje oblasti za dvig kmetško-nadaljevalnih šol na eni strani, na drugi pa tudi potrebe kmetške mladine same, s katero sem imel tesne stike. Vem prav dobro, da je

program bodočega dela. Beseda o pokojnem Emilu Adamiču nam obuja vesele spomine na tega plodovitega glasbenika, ki je vdahnil zboru toliko otroško ginljivih pesmi, da jih je jata Slavčkov potem izpela. En članek nam izkazuje, kako je uprava iz preostankov od koncertov podpirala revne rudarske otroke in jim dajala obleko in šolske potrebščine in jih peljala tudi na morje na poletni odih.

Knjiga stane samo 5,50 din in jo pripočamo vsem šolam in tudi posameznim učiteljem. Vsakemu bo koristila. Najbolje bi bilo, da bi jo upravitelji naročili za knjižnico in učitelje na šoli, kar za vse skupaj. Naroča se pri upravi Trboveljskega slavčka v Trbovljah.

treba za uspešno delo v teh šolah sposobnosti, ljubezni, veselja, požrtvovalnosti in velik koš znanja teorije in prakse in vsakodnevnega izpopolnjevanja. In kakor je treba učitelju ljubezni in veselja do dela, tako je treba vcepiti v duše kmetške mladine ljubezen in veselje do dela na rodni zemlji. Učitelj se mora danes 9 let pripravljati na svoj poklic, pa bi bil po mnenju nekaterih še komaj za hlapca sposoben. Zato bi bilo zelo koristno, da bi absolventi 2 letne kmetijske šole tudi v resoluciji povedali, da li se smatra absolviranje kmetijske šole kot usposobljenost za praktično kmetovanje ali pa že za učitelja v kmetško-nadaljevalnih šolah, ali za občinskega tajnika ali še morda kaj drugega?

Kar se tiče druge zahteve, prisostvovati pouku v višji narodni šoli, je treba ugotoviti, da morejo imeti pristop v šolo le pedagogi. Ugotavljam, da bo vsak učitelj z 10 ali več službenimi leti že prav dobro znal prilagoditi kmetški pouk stopnji in razvoju osnovnošolske mladine. Sam za svojo osebo pa še tudi marsikomu drugemu odprej vrata razreda, v katerem poučujem...

Končno proti takim resolucijam pa najkrepkeje govore tihi in veličastni sadovnjaki in vrtni, vinogradi in gozdni nasadi, porojeni iz rok učiteljevih! Poglejte jih, preštejte jih v cvetoči pomladi in bogati jeseni!

J. Štuhec.

Današnja vaška šola in njen odnos do gospodarskih in družabnih razmer

»Odkar peša gospodarstvo naše vasi, izgublja učitelstvo na svojem ugledu«, piše komentar k programu »Učiteljski pokret«, katerega namen je sociološki in pedagoški študij radi uglašjanja v današnje narodno-vezgojne prilike.

Učitelja mora zaboleti gorenja konstatacija, ki je resnična in jo gotovo vsak izmed nas občuti na svoji koži. Vzrokov je več, a predvsem:

1. Nestalnost na službenem mestu, zaradi katere se učitelj ne more živjeti v razmere in potrebe kraja in ljudstva, kateremu bi sicer lahko stal na strani z dobrim nasvetom in pomočjo.

2. Učiteljske šole, ki se v svojem programu oddaljujejo od kmečkih potreb ter vzgajajo učitelje, ki so jim tuje potrebe podeželja.

Ko pride učitelj na novo službeno mesto, se začne njegovo delo, katerega sadovi ne smejo biti muha enodnevnica. Učitelj se mora poglobiti in živjeti v otroka, spoznati njegovo dušo, se živjeti tudi v njegove domače prilike, da bo znal prenesti med štiri šolske stene življenje iz domače hiše, vasi in okolice, opazovati to življenje, gledati njegove dobre in slabe strani.

Da je to mogoče, mora učitelj dobro spoznati kraj in ljudi, med katerimi službuje. Na tako delo, na tak študij bi morale pripraviti učiteljske šole svoje gojence. Temeljiti študij domače zemlje, prirodnoznanstva, kmetškega gospodarstva in kmetške duše bi moral biti svojina vsakega učitelja preje nego bi ga poslali službovat na deželo. Ker je naša država agrarna država in je v mestih razmeroma ma-

lo učiteljstva, bi se morala na učiteljskih šolah vršiti predavanja iz kmetijstva, se vršiti poučni izleti posebno za učiteljske študente iz mest na kmetška posestva, seveda na vzorna in zanemarjena, da se vidi razlika v gospodarstvu, da bi se vsaj za časa študija nekoliko seznanili s kmetijskimi deli in načinom kmetškega življenja.

V zvezi z reformo učiteljskih šol je potrebna učiteljska stalnost na mestu. Čeravno bi marsikdo rekel, da učitelj, ki je splošno priljubljen in kot človek na svojem mestu deli same dobrote in dobre svete na vse strani in je kraju neobhodno potreben, ne bo prestavljen, če je narod zanj. Kot pa niti Bog ne more vsem ustreči, tako tudi učitelj ne more biti vsem pri srcu in najde se morda samo en vaški mogotec, ki ga spravi proč v nove kraje in razmere. Po sili prestavljenemu, na ljubo enega, v zavesti, da ni delal krivice, je ubito veselje do dela za vse prihodnje dni.

Vsako, ki pride na službeno mesto v zavesti, da bo lahko ostal na njem kolikor časa bo hotel, se bo skušal približati ljudem, med katerimi bo živel. Ze sama volja zblizanja bo veliko pripomogla, da bo imel učitelj nehotne odprte oči in ušesa za vse, kar ga obdaja. Videl bo marsikaj dobrega ali slabega, kar bo lahko kot dober opazovalec v navadnim prijateljskim pogovorom popravil in svetoval kmetu, kako izboljšati kmetške navade in pridelke. Kmalu bi kmet kot gospodar iz prakse in dober opazovalec »gospode« videl, da učitelj tudi nekaj razume in da mu želi dobro, ter dobil zaupanje v učitelja.

Učitelj ni samo strog izvrševalec golih predpisov, napisanih na papirju. Učitelstvo je pojmovalo izvrševanje svojega poklica v tem, da je slepo sledilo naredbam od zgoraj, brez potrebe prilagoditve na vaške razmere. S tem pa je izgubilo pravi kontakt s svojo okolico.

Toda učiteljski študij bi se moral prilagoditi potrebam kmetškega stanu, ker učitelj, ki pride na deželo, dobi v roke razred in učni načrt za višje narodne šole. Učni načrt je na trpan snovi, ki naj se obravnava z ozirom na krajevne potrebe in je ista v nekaterih predmetih ločena na mestne in podeželske šole. Toda kako stvar prijeti v roko, da se zadosti predpisom, ki nas končno le vežejo in da posežemo globoko v življenje in potrebe okolice, je veliko vprašanje za marsikoga tudi, če se je že uživel v krajevne razmere.

Za dober pouk nam je treba učil in učnih pripomočkov. Ker je nujno potrebno, da učimo na deželi učence in odrasle kmetijstvo, sadjarstvo, moramo imeti prostor, kjer najprvo sami gospodarimo in poskušamo, to je šolski vrt. Šolski zakon v čl. 52. določa: »pri vsaki podeželski narodni šoli, a po možnosti tudi pri drugih šolah mora biti šolski vrt, ki naj služi za učne namene, a zlasti za pouk v prirodnoznanstvu, za praktične vaje učencev v poljedelstvu.« Ker, le če bomo imeli šolski

vrt, ki pa mora biti seveda dovolj velik, bomo lahko na deželi ustregli pri pouku kmetijstva, čl. 44. zakona o narodnih šolah, ki pravi: »Učni program mora prožiti možnost, da se pouk prilagodi življenjskim potrebam v kraju, v katerem se šola nahaja. V višji narodni šoli razvija pouk smisel za kmetijstvo, za rokodelstvo in trgovino, kjer je to treba.«

Iz citiranih členov zakona o narodnih šolah se vidi, da je zakonodajalec poznal potrebo kmetškega pouka na naših podeželskih šolah. Treba je sedaj še, da se ta zakon uresniči, kar pa brez pomoči oblastev ne bo tako hitro, ker iz poročila načelnika prosvetnega oddelka g. Sušnika, ki ga je podal na letošnjem zasedanju banskega sveta, je razvidno, da ima v banovini od 860 narodnih šol le 747 šol lastne vrtove, popolnoma brez vrtov je 86 šol. Vsa ta šolska zemljišča pri narodnih šolah merijo 21.293,69 ara. V prav slabem stanju je 200 vrtov, v dobrem 299, v zadostnem 200, v slabem pa 27 vrtov.

Iz istega poročila g. načelnika prosvetnega oddelka je tudi razvidno, da je po deželi ustanovljenih 327 kmetško- in gospodinjstvenadaljevalnih šol, ki so imele 2778 učencev in učenk, kmetijskih fantov in deklet. Vse to je učitelstvo prostovoljno storilo in se žrtvovalo za prosep kmetijstva s predavanji v učilnicah ob učilih in pripomočkih, ki jih je samo naredilo, z demonstracijami po malih šolskih vrtovih ali sadovnjakih bolj naprednih gospodarjev.

Šole, ki do sedaj še nimajo dovolj velikih vrtov, bodo same brez pomoči oblastev težko prišle do njih. Najbolje bi bilo, da bi zadevo vzel v roke banovina in forsirala povečanje teh ali nakup novih vrtov pri vseh šolah. Šele potem, ko bi šola imela zadostno velik vrt, na katerem bi se učenci lahko učili praktičnega vrtnarstva, sadjarstva in poljedelstva in bi to učenci tudi doma poskušali, odrasli pa videli uspehe teh poskusov in dela na šolskem vrtu in doma, bi se sedanji odnošaji vaške šole do gospodarskih in družabnih razmer izpremenili in temeljito izboljšali.

Tudi bi bili uspehi kmetško- in gospodinjstvenadaljevalnih šol še boljši in obisk na teh tečajih še intenzivnejši, če bi vse šole imele vrt, na katerem bi se lahko vršili različni poskusi gnojenja, sejanja, selekcije semen, sadjarstva itd.

Na gospodarstvo naše vasi bi brez dvoma povsem drugače vplivalo delo učitelja, ki je s svojo predizobrazbo pripravljen na študij vasi in njenega gospodarskega stanja, ki mu je s stalnostjo omogočena pravilna usmeritev dela ter mu je z obširnimi šolskim vrtom omogočeno s poizkusi vplivati na izboljšanje marsikatere panoge gospodarstva.

S tem bi postala vaška šola nositeljica kmetške kulture, od katere bi z gospodarske strani imel koristi naš kmetški stan.

Vončina Drago.

† Francu Rozmanu v slovo

En starček je živel...

Pomlad je tu. Rožice cveto, drevje odpira cvetne popke, smreke v gozdu, ki jih je tako skrbno gojil, poganjajo, ptički zvrgolijo — a, kje je on? Zakaj je tako naglo utihnil? Še in zopet se bi radi slišali iz njegovih ust pesem o starčku, ki nam jo je moral tolikrat zapeti v veseli družbi.

Kruta morilka mu je že več tednov po-prej, preden je podleglo njegovo do kosti iz-

mozgano telo, odzvela glas. Že dalje časa smo slutili, da se mu bliža konec, a vest o njegovi smrti je žalostno dirnila vsakega, kdor ga je poznal ali kdaj bil v njegovi gostoljubni hiši. Saj je veličasten pogreb, ki se ga je razen prijateljev in znancev udeležila velika množica njegovih nekdanjih učencev ter 20 stanovskih tovarišev in tovarišic, pričal, kako je bil priljubljen in spoštovan.

Rodil se je 21. marca 1864. v Smledniku na Gorenjskem. Takoj po dovršenih študijah

Tudi Vi boste kupili Vaš pomladni plašč pri PAULINU v Ljubljani, Kongresni trg št. 5,

ki nudi cenj. učiteljicam poleg ogromne izbire najlepših modelov tudi na mesečno odplačilo najnižje cenel

Kočevske sence

Od čabarske strani je pihal mrzel veter in se zaganjal v samotne kočevske vasi, ki leže raztresene po pusti kraški planoti, prepredeni z vrtačami, kamnitimi ogradami in samotnimi kolovozji. Smreke in nizko brinje je vršelo v vetru, ki je gnal velike, secefrane, plahaste oblake prav po zemlji. Gore so bile črne in brezupne.

Učitelj Mitja Grom je sedel v nizki sobi dodeljene mu šole in pisal: Spim začasno kar na tleh, ker nisem dobil v vasi postelje. Tudi odeje ni bilo dobiti, zato ležim oblečen. Prosim Te, če mi hitro pošleš posteljnino.

Vasi skoraj ni. Sedem hiš je zapuščenih, ker so se ljudje izselili, pet je obljudenih, a v teh so sami starci in nedorasli otroci.

Hrane nisem dobil, bom moral sam kuhati. A to nič ne de. Saj veš, da se ne bojim. Zaprl je pismo. Položil ga je na mizo in pomislil na mater. Bridek nasmeh mu je ožaril obraz. Kako daleč je od nje!

Včeraj je nastopil službo. Ko je stopil v razred, pozdrav: »Grüss Gott!« Zdrznil se je: Bo li mogel izpolniti naloženo mu dolžnost? Ni-li prevelika zanj, za začelnika? Pogledal je nežne obraze otrok, ki so bili uprtni naravnost vanj. Vsa očesa — en sam vprašujoč pogled: Boš dober z nami?

Mitji je zatrepalo srce: Deca Jellenov, Kobetschischev, Tschernetov in Roschitschev. Otroci potujčencev, ki jih je vzgojila ta šola, ki je zdaj zaupana njemu.

»Sedite!« je dejal prijazno. Nekateri so sedli, drugi obstali, ker ga niso razumeli. Ukazal je nemški. Slabo je znal Mitja nemški. Skoraj nič. Kako bom učil? je pomislil.

Ena želja je drhtela v njem: Bom li ločil kapljo nemške krvi, ki je spočela to brezimno ljudstvo, od jugoslovanske, ki jo oplaja vsa stoletja? Bom pravičen do jugoslovans-

ske krvi in nemškega duha — delo šulferajnske šole?!

Skomignil je z rameni: Dober bom do otrok, si je dejal. Krivice ne bom delal.

Danes si je uredil ležišče. Dva otepa slame. Potem je stopil v vas. Nikogar ni bilo videti, a skozi polkna je čutil radovedne oči.

Stopil je v hišo. Pozdravil slovenski. Iz sobe je zaslišal nemški odzdrav. Stara, prijazno se smehlajoča ženica ga je sprejela. Povabila ga je v sobo. Ponudila mu je črn hleb in nož.

Založil je in se nasmehnil. Žena ni znala nemški in je govorila kočevsko narečje. Trudila se je, da bi jo gost razumel in videl, da je prijazna. Mitja ni razumel dosti: Nemščine ni znal, kočevščino je slišal prvič. Počasi sta se sporazumela.

»Imate otroke?« je vprašal. »Da, v Kanadi,« je odgovorila, »sina in dve hčeri. Tam dobro služijo, a tu ni zemlje, ni zaslužka.«

Protij večeru je prišel mož. V mladih letih je prodajal drobno robo po vsem Avstrijskem in Ogrskem. Tam se je naučil pravilne nemščine. E, to so bili časi! Madžari so bili kavaleriji. Včasih so mu pokupili vso torbo.

Zdaj je pot zaprta. Tu je revščina. Zemlja je skopa. Težkega dela niso vajeni. Več kot pol vasi je v Ameriki.

Mož se je zamislil v prošle čase. Mitja je vstal.

Šel je po vasi. Razpadajoče hiše so štrlele kvišku kamenite stene, od vrha do tal so zevale razpoke in v strehah so bile široke luknje. Gospodarska poslopja so ležala zapuščenina in v njih je votlo odmeval glas. Ploti ob hišah so gnili ležali po tleh in v vrtilih je rasla trava.

Vse naokrog pa se je razprostiral ure hodaja globok gozd, s kotanjami in vrtačami, s podzemskimi luknjami in bujnim zelenjem ter s cvilečimi glasovi ptic in divjadi.

Vsak glas se je izgubil v gozdu. Mitja je začutil tesnobo. Kakor oklep se je oprijela njegovega duha.

Nad pokrajino so visele goste megle. Dnevi so minevali počasi, kakor padajo kapljice vode, ki dolbejo kamen. Mitja je izgubil upanje, da se kdaj dan razjasni. Zjutraj se je posvetila na nebu srebrnosiva zarja, ki pa je že opoldne ugasnila. Popoldne je bilo nebo zakrito z gosto svinčenosivo prevleko.

Od jutra do noči je rosil droben dež in trkal ob kositrne žlebove šolske strehe, železna palica pri podstrešnem oknu je enakomerno tolkala ob zid in šum vetra, dežja in palice so bili edini glasovi, ki jih je slišal Mitja v dolgih jesenskih nočeh.

Skušal je zaspati. Ni mogel. V njem je plamenel spomin na pretekle dni, na prijatelje v mestu in sončne Kamniške planine, potapljal se je v mislih v toplo vodo Nevljice in sanjaril o Tanji.

»Tanja!« je rekel. Bolno čustvo ga je obšlo. Dvoje plavih oči je zrl vanj.

Tanja!

Vsedel se je v postelji in si prižgal cigareto. Jezno je vrgel ugaslo vžgalico v kot. Naj gre spanec k vragu! Kako more spati, ko je legel ob osmih. Pomislil je: Bi šel zvečer kam na vas. Razjezil se je: Kam!? Ko gre vseh trideset šest ljudi, kolikor jih šteje vas, z mrakom spat.

Hotel je misliti na Tanjo, a ni mogel. Nesmisel. Tanja je daleč. Ono je preteklo. A sedanjost ni vredna misli.

V šoli je rekel: »Zapojte, kar hočete.« Niso ga razumeli. Ponovil je kočevski. Zapeli so tožno kočevsko pesem o morju in laštovki. Bog ve, kdo jo je prinesel v ta kraj.

Njegovo srce je pelo z njimi. Ob nedeljah je hodil k fari med tovariše. Fara je štela skoraj za trg, vaščani so bili kmetje in obrtniki. Slednji so se imeli za cvet

nemštva, vasi in izobraženstva. Govorili so glasno, v tonu Hitlerjevem.

Mitja je vprašal gostilničarja: »Kako se pišete?« »Schager.« — »Krasno,« je rekel Mitja. Tovariš mu je pojasnil: »Tu so trije sinovi nekega Zagarja, ki je prišel tam od Čabra. Dva sta prepričana Schagerja, tretji zagrizen Zagar. Poturice. Same poturice.« Njemu so posekali ves sadovnjak, ko je prišel v ta kraj.

Učitelji so se sestajali v gostilni. Vsako soboto so prišle tovarišice in tovariši iz treh, štirih, uro ali dve, oddaljenih enorazrednic. Sobotnega večera ni mogel nikdo prebiti v samoti. Mitja se je pehal skozi sneg, ki mu je segal do pasa. A je šel, tudi, če bi vedel, da ostane v snegu. Boril se je z zameti in prodiral sneg v breg in v grapo, med nizko se nad pot sklanjajočimi smrekami, ves bel od snega in razvnet od pričakovanja, da pride v družbo...

Naročili so harmonikarja. »Zaigraj, Tulja!« je velel Mitja. »Pojdiva plesat,« je povabil Jelo. »Ne grem,« je odklonila. »Bodi pametna,« jo je tolažil, ko mu je povedala, da se ženi njen fant. »Dobil je bogato žensko, ne bo ga več nazaj. Zastonj je tvoj jad. Pozabi nemogoče stvari.«

»Ne morem,« je vzdihnila.

»Pij in pleši, to je zdravilo!« Jela je izpila in šla plesat.

Velika je žalost v gorah. Samotne steze in ure brez človeka. Jela je strmela skozi okno v mrak.

Devotka ruže je brala, je igral Tulja.

»Pij,« je rekel Mitja in pil sam, ko se je spomnil Tanje. — Od matere je dobil pismo: Verjamem, da Ti je hudo. Tudi Ana trpi.

Mitja se je spomnil sestre, ki je šla v Niš sreče iskat in mame, ki ima v svetu sedem otrok.

v Ljubljani je nastopil prvo službo v Vojniku. A že po 4 mesecih je prišel kot podučitelj v St. Ilj pod Turjakom, kjer je ostal do svoje prerane smrti. Tu je služboval 37 let do svoje upokojitve l. 1921.

Izmed vseh lepih lastnosti, ki so ga dale kot vzgojitelja, moram poudariti njegovo iskreno stanovsko tovarištvo. Vsi tovariši in tovarišice, ki so kdaj služili na šentiljski šoli, so se o tem lahko nešteto krat prepričali. Ravno tako tudi oni iz sosednjih in oddaljenih šol. Pa tudi ni bilo učiteljevega pogreba v srezu, ki se bi ga on ne bil udeležil. Vsem učiteljem in učiteljicam šentiljske šole je bila gostoljubna Rozmanova hiša drugi dom, kjer sta zanje skrbeli krušni mameci »mama in bica«. Saj je pokojnik večkrat sam dejal: »Tako dobro kuhat zna samo naša mamica.« Kako prijeto je bilo, ko smo se zvečer zbirali v njegovi hiši, veselo kramljali, poslušali lovske dogodivščine in prepevali. Včasih je vzel »tati« gosli, Edi ali Vera harmoniko in zabavali smo se prav po domače.

Vse pokojnikovo življenje je bil en sam brezkončen delovni dan. On ni bil samo učitelj, ampak tudi skrben družinski oče in delaven ter razumen gospodar. Lotil se je vsakega dela. Bil je kmet, trgovec, gostilničar, mlinar, lovec... Zato je pa tudi bilo njegovo gospodarstvo za vzor sosednim kmetijam.

Njegovo narodno zavednost, delavnost in poštenost je priznala tudi oblast s tem, da ga je postavila na čelo občine.

Kakor pa je bil sam značajan in delaven mož, tako je vzgajal tudi svoje otroke. Najstarejši, Edvin, je še razmeroma mlad postal predsednik občine Mislinje, hčerka Zora, ki se je posvetila učiti, stanu, je soproga uglednega zdravnika, in najmlajša, Vera, pa vodi trgovino.

Čutila sem dolžnost, dragi tovariš, ki sva celih 16 let v najlepši slogi skupno delovala na šoli, da Ti v spomin napišem te skromne vrstice.

Naj Ti bo lahka zemljica šentiljska!

M. M.

Splošne vesti

OBČNI ZBOR SLOVENSKE ŠOLSKE MATICE

se bo vršil v nedeljo, dne 30. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v Ljubljani v šoli na Ledini, Komenskega ulica

Dnevni red:

1. Otvoritev.
2. Predavanje g. predsednika dr. Ozvalda.
3. Poročila odbornikov.
4. Poročilo preglednikov.
5. Volitev odbora.
6. Eventualni predlogi.
7. Slučajnosti.

Radi jasnosti objavljamo nekatera določila iz pravil: »Redni društveniki so oni, ki vsako leto naprej plačujejo v društveno blagajno predpisano letnino; plačati jo je v prvi polovici vsakega leta. Vsi društveniki imajo pri obnem zborovanju pravico glasovanja ter aktivno in pasivno volilno pravico.

Predsednik vodi vse društvene posle, zastopa društvo pred oblastmi, sklicuje in predseduje odborovim sejam in obnim zborom.

Občni zbor veljavno sklepa pri vsakem številu navzočih društvenikov.«

Odbor Slovenske šolske matice iskreno vabi društvenike, da se občnega zbora udeležijo.

— Gg. poverjenike Slovenske šolske matice opozarjamo na občni zbor, ki se vrši dne 30. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v Ljubljani v šoli na Ledini. Iskreno jih vabimo, naj se občnega zbora udeležijo. Odbor.

— Gg. blagajnike onih sreskih učiteljskih društev, pri katerih plačujejo člani Slovenske šolske matice članarino v blagajno učiteljskega društva, iskreno prosimo, da nam pošljejo do občnega zbora seznam (imena) plačujočih članov, da bo kontrola na obnem zboru mogoča. Obnem se gg. blagajnikom za njihov trud pri pobiranju in odpošiljanju naše članarine najlepše zahvaljujemo. Odbor Slov. šol. matice.

— Člane Slovenske šolske matice obveščamo, da so knjige za l. 1936. končno dotiskane in da jih bomo začeli razpošiljati v prihodnjih dneh. Izdaja knjig se je zakasnila deloma radi nerednega in počasnega priglaševanja člnov, deloma pa radi raznih nepremagljivih neprilik in težav pri avtorjih, ki so nam obljubili svoje prispevke že za Božič. G. priv. docent dr. Bohinec radi boleznih in

Stisnil je zobe in zatrl bolečino. Potem je odgovoril: Ljuba mama, meni je dobro. Tudi Ani bom pisal, da ji ne bo hudo.

— Zjutraj je izpil Mitja čašo mleka in stopil v razred. Razlagal je po nemško in po kočevsko, kolikor je znal, a napredka ni bilo. Otroci ga niso razumeli. Potem se je odločil. »Kaj je to« je vprašal. To je klop, to je miza — tako je šlo ves dan. Vsi oddelki so imeli ta pouk.

Tako je prestopil Mitja nedoločeno črto krvi.

Opoldan si je skuhal skledo mlečnega riža. Drugega ni znal, tudi ni hotel. Riž mu je bil kosilo in večerja, pol leta.

Po pouku je pomislil kaj bi delal. Ura je bila tri, kje je še noč! Zahrepenel je: Da bi vsaj prišla noč, da bi prespal čas. V notranosti se mu je vse uprl. Zagnusila se mu je postelj, in sam sebi, ležanje in neprestapne noči.

Vzel je gosli in zaigral. Glasovi glazbila so ga razdražili. Včasih je igral dolge ure. Srce mu je jokalo z zvoki strun. Zdaj je vrgel gosli vstran. Pripravil si je knjige, da bi se učil za drugi izpit. Prekletlo! je siknil, še s knjigami se bom trafil v tej puščavi.

Stopil je čez prag. Z odločnimi koraki je krenil v gozd. Čez nekaj trenutkov so sekali gozdno tišino ostri strelji iz pištole. Mitja je polnil svojo lačno notranost z raztrganimi glasovi strelcov.

Jela je jokala. Ni vedela zakaj. Brala bi knjigo. A knjige so za utrujene ljudi, ona pa hoče razživeti, ne praznih črk.

Prišla je Minka. Objemali sta se in smejala. Mitja je pil. Samo eden je bil pameten: Egon. Ta si je nabavil dober drobnogled in mrevaril hrošče, muhe in metulje. Njegova soba je dišala po trohneči golazni. Ni pil in ni bil jaden. A vtopljal se je v spoznavanje žuželk in v računstvo. Računal je oddaljenost zvezd od zemlje.

preobloženosti z drugim delom sploh ni mogel dokončati nadaljevanja svoje Geografije Evrope. Radi obsežnosti rokopisa in radi resnega in vestnega dela je tudi g. Vranc šele pred kratkim izročil zadnji del svojega rokopisa. Odbor torej res ni mogel prej izdati knjig in prosi svoje člane za uvidevnost in za dobrohotno uvaževanje navedenih dejstev. Člani dobe letos sledeče tri knjige: 1. Zbornik, ki bo obsegal 12 pol. 2. Fink: Začetni čitalni in pisalni pouk, ki obsega ca. 5 pol in 3. Vranc: Osnove strnjenege šolskega dela v teoriji in praksi, ki obsega 18 pol.

Odbor Slov. šol. matice.

— Kaj mora vedeti vsak učitelj, če hoče prav poučevati nauk o zdravju in higieni in vzgojiti zdrav rod. — To je naslov zelo zanimivega in za učiteljstvo nad vse poučnega predavanja, ki ga je imela tov. Štefanja Grudnova, učiteljica na pomožni šoli v Ljubljani, na zborovanju ljubljanskega učiteljskega društva. To predavanje je pripravljena ponoviti tudi pri drugih sreskih društvih, če bi nanj reflektirala. — Opozarjamo vsa sreska društva na to, res aktualno, zanimivo in strokovnjaško sestavljeno predavanje.

»ŠOLSKE PROSLAVE«, I. ZVEZEK: »VIDOV DAN«

»Učiteljski dom v Ljubljani« je izdal proročno knjižico: »Vidov dan«, ki smo jo že v zadnjih številkah našega lista napovedovali. Praktičnih knjižic, ki bi vsebovale navodila in material za šolske proslave, smo že dolgo pogrešali. Kajti težko je bilo učiteljstvu leto za letom iskati snovi za razne proslave. Še tako spreten prireditelj proslav se končno le ponavlja in zadrega je od leta do leta večja. Zato so bili povsem upravičeni predlogi, naj se izdajajo cenene knjižice za razne proslave, iz katerih naj bi učiteljstvo črpalo snov za predavanja in v katerih naj bi bil material za praktično izvedbo proslav. Te naloge se je lotil naš »Učiteljski dom v Ljubljani« in izdal prvo knjižico za šolske proslave: »Vidov dan«.

Z veseljem ugotavljamo, da se je izdajatelj namen povsem posrečil. Vsebuje štiri primere predavanj: Dvoje za nižje, in dvoje za višje razrede, odnosno za skupne proslave. Za predavatelja, ki bi hotel sestaviti samostojno predavanje, je v teh štirih primerih snovi več kot dovolj. Sledijo trije dramatični prizori, ki so vsi primerni tako za vprizoritev v razredu kot na odru. Prvi je

Mitja je trdil, da je vseeno, ali pije, ali mori hrošče.

Jerica je klečala v cerkvi. Molila je neprestano.

Mitja je trdil, da je to eno in isto.

Šel je v vas. Pretirano vneto in prijazno se je razgovarjal o vremenu in žitu, dajal nauke in se pustil podučevati, a v glavi mu je brnela misel: Ne prevaraj se. Repa in korenje, gnojnica in živinska kuga niso del tvojega življenja. Nisi se še najokal in navrskal, nisi še napolnil svoje duše z bolečinami in z radostjo do vrha, nisi še prestopil v onostran življenja, kjer postane smisel repa in fižol...

Moram, si je rekel. V glavi je čutil bolečino. Oči so ga pekle. Potlačil je svoja čustva in govoril o gospodarstvu, a glas mu je bil negotov in ubit...

Otroci so ga imeli radi. On jih je ljubil. Smejte se, jim je rekel. Učil jih je samo smejati se. Ljudem je bilo žal nemščine. A so ga imeli radi. Radi ljubezni in smeha.

Ne vsi. Dvakrat so mu naprtili preiskavo. Mitja jih je razumel. Toda ni mogel ločiti kaplje nemške krvi od morja jugoslovanske. Moja šola naj ubije šulferajnsko. To si je smatral za dolžnost.

Mitja ni nikdar tožil. Tudi ne, ko je podvomi o vsem...

Prišel je dan, ko so popustili živci. V sobi je odjeknil strel. A v prazno. Mati je iz dalje varovala svojega sina.

Zapuščen je ležal na smrt bolan v svoji šoli. Z razboljenimi živci in ugašajočo zavestjo je iskal zveze z življenjem.

Vstal je, kakor od mrtvih. Pokopal je vse vreli kipeče, razkošne mladosti.

Nastopil je ravno pot dolžnosti do življenja. V izvrševanje nje je našel globoko, vseutešujočo radost.

Duje Budak.

Največja, najlepša izbira in skrajno nizke cene spomladanskega volnenga blaga za plašče, kostume, kompleje in obleke. Pralno blago in čudovito tepe svile. Za cenj. učiteljstvo posebne plačilne ugodnosti

A. ŽLENDER

manufaktura za dame in gospode
Ljubljana — Mestni trg 22

prizorček J. Ribičiča: »Na Vidovo«, ki bo po svoji tendenci in zaradi treh pevskih točk efektel del proslave. Ostala dva sta po Vojnovičevi drami: »Majka Jugovičeva« prirejena prizorčka, ki bosta v poslušalcih ponazorovala sliko tragike na Kosovem polju. Iz desetih globoko občutenih pesmi pa ne bo prirediteljem težko izbirati primernih deklamacij po lastnem okusu in sposobnostih otrok. So to pesmi Lamutove, Gangla, Poljančeve, Gabrščičove, Černejeve, Lavrenčiča, Meška in Preglja.

Zbirki je dodan seznam glasbenih točk za proslavo Vidovega dne, posameznih dramatičnih prizorov in še gradivo za deklamacije in nagovore.

Izdajatelji so torej rešili svojo nalogo spretno in častno. Omogočili so učiteljstvu, da si za 4 din, kolikor stane knjižica, nabavi brez truda in iskanja material za najvažnejšo proslavo vsega leta.

Dolžnost učiteljstva je, da izreče svoje priznanje izdajateljem s tem, da si knjižico nabavi. S tem ne bo le podprlo »Učiteljski dom«, temveč tudi omogočilo izdajo knjižic za ostale šolske proslave, ki nas običajno ne spravljajo v nič manjšo zadrego.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I Monopolizacija učil in šolskih potrebščin. Pod tem naslovom prinaša »Slovenski narod« od 8. maja notico, iz katere posnemamo: »V roke smo dobili okrožnico banske uprave na šolska vodstva, iz katere je jasno razvidno, da se hoče banovinski zalogi šolskih knjig zagotoviti monopol za prodajo učil

Kakor smo obveščeni, se bo knjižica poslala na vse šole v primernem številu. Pozivamo učiteljstvo, da je ne odkloni!

— Tovariši, člani ptujškega sreskega društva! Prosimo vas, da izpolnite svojo dolžnost ter takoj odpošljete izpolnjene vprašalne pole S. M. na naslov društvenega predsednika.

— Film v poljskih šolah. Poljsko ministrstvo WR i OP je uvedlo film kot učni pripomoček na vseh šolah. Kupilo je 50 kinematografskih aparatov, s katerimi bodo začasno predvajali filme v 150 gimnazijah, a potem bo postopoma prešla ta akcija tudi na druge šole. — V novih poljskih šolah stopi ta novost v veljavo že v najkrajšem času kot najmočnejše vzgojno in praktično sredstvo. — Sojerjeva.

KAJ DOBITE ZA 9 DIN?

3 poučne knjige o radiu!

1. André: Radio-aparat, njega sestava, napake in motnje broš. din 3,—
2. Aisberg: Sedaj vem, kaj je radio broš. din 4,—
3. Kuret: Šolski radio broš. din 2,—

Skupno din 9,—

Naročila sprejema: Knjigarna »Učiteljske tiskarne«, Ljubljana.

Učiteljski pravnik

VAŽNA RAZSODBA DRŽAVNEGA SVETA

U ime Nj. Vel. Petra II kralja Jugoslavije. Državni svet v 11 odelenju, sestavljenom od Predsednika Državnog sveta Barića dr. Josipa, i članova: Nikolića Vojislava, Sveteka dr. Frana, Nedića Miloša i Hajduk Veljkovića Vladimira i delovodje-sekretara Pavličevića V. Pavla po tužbi učitelja narodne škole u Š., protivu Ukaza donetog na predlog Ministra prosvete od 6 septembra 1936 godine On. br. 57.743, kojim je na osnovu § 71 Zakona o narodnim školama i §§ 22, 47 i 103 Čin. zakona kao sreski školski nadzornik za srez VI pol. grupe i per. povišice postavljen po potrebi službe za učitelja narodne škole u VI pol. gr. 1 periodske povišice, — na osnovu čl. 17 i 34 Zakona o Državnom savetu i upravnim sudovima, a s obzirom i na Zakon o taksama, dana 10 marta 1937 godine.

Presudio je:

Ništi se Ukaz donet na predlog Ministra prosvete On. br. 57.743 od 6 septembra 1936 godine.

Taksa se ne plaća.

Razlozi:

Pošto je proučio tužbu, osporeni Ukaz i ostale akte koji se na ovaj predmet odnose, kao i odgovor ministrov na tužbu poslat pismom od 5 novembra 1936 god. On. br. 69.734, a pošto je prethodno postupljeno po § 1 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o poslovnom redu u Državnom savetu i upravnim sudovima, Državni svet je našao:

U konkretnom slučaju tužilac je, kao dosadanji sreski školski nadzornik VI polož. grupe 1 period. povišice, na koje je zvanje postavljen Ukazom od 6 decembra 1934 god. On. br. 72.330, vraćen osporenim Ukazom za učitelja narodne škole u istoj grupi.

U § 98 Zakona o činovnicima propisano je, da niko ne može bez svog pristanka biti postavljen na niže zvanje, niti u zvanju na niži položaj od onog koji je već imao. S obzirom na ovaj prepis, za rešenje spornog pitanja merodavno je to, da li su zvanja učitelja narodne škole i sreskog školskog nadzornika istog ranga, ili je ovo drugo više od prvoga.

U Zakonu o činovnicima (§ 346) zvanje sreskog školskog nadzornika raspoređeno je od VII do V položajne grupe zaključno, a zvanje učitelja narodne škole od IX do V položajne grupe, što znači da je ovaj zakon prihvatio razliku između ovih zvanja u pogledu njihovog dobijanja, a koju je razliku postavio Zakon o narodnim školama. Završna pak grupa ista im je s obzirom na istu školsku spremu (st. 2 § 45 Č. z.), ali su različiti uslovi za dobijanje grupe. U § 258 st. 2 Č. z. propisano je, da učitelji, do donošenja Zakona o sistemizaciji mesta predviđenog u § 46, imaju 30 godina efektivne državne službe i 55 godina života, i ako su za poslednje tri godine odlično ocenjeni. Međutim, kod sreskih školskih nadzornika dobijanje V položajne grupe nije vezano ni za kakav specijalan uslov, nored redovnog uslova iz § 49 Č. z. t. j. tri godine provedene u VI položajnoj grupi. U sletvu toga, samo sa redovnim uslovima iz § 49 Č. z. sreski školski nadzorNIK može doći u V položajnu grupu, a učitelj

ne može, već ostaje u VI grupi. To pak znači da Zakon o činovnicima čini razliku između ovih zvanja i u pogledu izvršne grupe, dobijanje koje je kod nadzornika stavljeno u zavisnost od ispunjenja samo opštih uslova, a kod učitelja još i specijalnih, a u nedostatku kojih se ta grupa ne može ni dobiti.

Iz svega izloženih proizlazi da je po zakonu o narodnim školama, kojim su ustanovljena zvanja o kojima je reč, zvanje sreskog školskog nadzornika više od zvanja učitelja narodne škole. Isto tako po zakonu o činovnicima, viši rang zvanja nadzorničkog prema učiteljskom obeležen je višom početnom grupom, a i završnom pod redovnim uslovima propisanim ovim zakonom za napredovanje. A kad je nadzorničko zvanje po zakonu više od učiteljskog, onda postavljanje sa zvanja sreskog školskog nadzornika na zvanje učitelja narodne škole znači postavljanje sa višeg zvanja na niže, a to je, kad je izvršeno bez pristanka zainteresovanoga, protivno § 98 Č. z.

Na isti način ovo je pitanje raspravljeno Rešenjem Opšte sednice Državnog saveta br. 33.008/36 od 22 decembra 1936 godine.

Stoga je sa iznetih razloga osporeni Ukaz kao protivan zakonu poništen.

Delovodja - sekretar:

Potprirednik Državnog saveta:

Dr. Josip Barić, s. r.

Pavle V. Pavličević, s. r.

Prirednik 11 odeljenja

L. S.

Kdor učitelj, ta član učiteljske organizacije.

— § Č. N. v A. — Sporočite nam naslov, potem odgovorimo!

— § Na vprašanje O. K. iz B. sporočamo, da nam je popolnoma neznano, kaj se zgodi v bodočnosti s poročnimi učiteljicami, zato nam je nemogoče svetovati Vam, kaj naj ukrenete.

— § Vprašanje F. A. L.? 1. Ali velja tabela 2 o uslužb. davku, navedena v Ročnem katalogu 1936./1937. tudi za veroučne nagrade? Ali se tudi upošteva zakonski odbitek in kako, ako se nagrade izplačujejo v večih obrokih ali mesečno ter se isti osebi daje na večih šolah nagrada za opravljanje veroučne ure? — Ako se uslužb. davek odmerja drugače in po drugi tabeli, bi jo mogli priobčiti v »Učiteljskem pravniku«, ker Uradnega lista iz leta 1928. nimam?

2. Ali se odtegne uslužbenski davek za kurivo učitelju, ako šol. odbor da drva, ne denarja.

Odgovor! 1. Tabela 2 v Roč. katalogu velja, zakonski odbitek se ne upošteva. Primer za odteljaj davka je objavljen in pojasnjen v okrožnem razpisu kraljevske banske uprave S. IV. N. 362/1 — z dne 15. aprila t. l. na 4. strani zgoraj. — 2. Uslužbenski davek za drva ali denar za to odtegne računovodstvo, ker je ta dajatev sestavni del prejemkov.

Naša gospodarska organizacija

VABILO

na V. redni občni zbor UCITELJSKE SAMOPOMOČI V LJUBLJANI, reg. zadruga z omejeno zavezo, ki bo v nedeljo, dne 23. maja 1937. v II. deški mestni narodni šoli na Cozovem grabnu v Ljubljani. Začetek ob pol 10. uri.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Računski zaključek za l. 1936.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Sprememba pravil.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Predlogi.
7. Slučajnosti.

Opomba: Ako bi občni zbor ob napovedani uri ne bil sklepčen, se bo vršil čez pol ure drug občni zbor v zgoraj omenjenem prostoru in z navedenim dnevnim redom, ki sklepa v smislu § 34. brez ozira na število zastopanih združnikov. Računski zaključek je v združni pisarni članom na vpogled do občnega zbora.

Načelstvo Učiteljske samopomoči v Ljubljani,

dne 22. aprila 1937.

Ivan Kocijančič, s. r., Juraj Režek, s. r.,
načelnik. član načelstva.

Mladinska matica

—mm Velik članek o Mladinski matici v Beograjski »Pravdi«, »Pravda« od 8. maja t. l. prinaša pod naslovom »Plodovita desetletnica. Milijon in pol knjig je izdala Mladinska matica v Ljubljani v teku 10 let« — dolg članek o delu Mladinske matice ob njenem prvem jubileju. V uvodu govori urednik M. Rakovec o slovenski literarni produkciji po vojni, o raznih številnih knjižnih družbah in založbah v Sloveniji in prihaja do zaključka, da je slovenska literarna produkcija v stalnem napredku.

Posebno vidno mesto zavzema slovenska mladinska literatura, ki po zaslugi mnogih modernih sodobnih mladinskih pisateljev in pedagogov, kaže vse vrline dobre sodobne mladinske literature. Nadalje govori o številnih mladinskih prilogah v našem dnevnem in tedenskem časopisu ter prehaja na mladinske liste. V vsem naštevaju 8 listov in dostavlja: Najbolj vidno mesto tako po nakladi kot po vsebini pa zavzema med njimi glasilo Mladinske matice »Naš rod«, ki izhaja v skoraj 25.000 izvodih. Mladinsko matico — piše dalje — je ustanovilo sodobno orientirano slovensko učiteljstvo pred 10 leti, ki se je čutilo prav zato, ker je stalno v stikih z mladino, pozvano, da z izbranim čtivom usmeri slovensko mladino na življenjsko pot. Za urednika publikacij je bil izbran znani slovenski mladinski pisatelj in pedagog Josip Ribičič, eden najboljših in najproduktivnejših slovenskih mladinskih pisateljev. Nadaljnji odstavek govori o odličnih sodelavcih pri listu in navaja še posebej O. Župančiča, Ivana Preglja, Angela Cerkevniko, Fr. Bevka in dr., ki se jim ima »Naš rod« zahvaliti za veliko popularnost med slovensko mladino. Govori tudi o izredno nizki naročnini, ki je omogočila, da so se publikacije Mladinske matice tako razširile. Po 10 letih obstoja je izdala Mladinska matica nad milijon knjig, kar predstavlja zavidan vredni rekord. Na koncu govori članek še o stalnih razpisih nagrad in se spušča v kratke, ugodne ocene posameznih knjig. — Članek prinaša tudi portret Josipa Ribičiča, ki ga je naslikal Božidar Jakac.

—mm Ker je gradivo »Kresnice« izhajalo letos v »Našem rodu«, ki se je povečal za 64 strani (kar bi dalo skupaj 128 strani formata »Kresnice«), letos »Kresnice« ne izidejo. Ker odpade ena knjiga, bo vezava za publikacije za 3 din cenejša. — Vezava »Našega roda« bo stala kot doslej.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—p Namesto venca na grob občtu slovenske pesmi ravnatelju Mateju Hubadu je daroval UPZ 200 Din odseku brezposelnih učiteljskih abiturientov.

Šolski radio

r XXXVI. teden. Torek, 18. maja »Pokrajinska oddaja iz Kamnika«, izvaja dekliska ljudska šola pod vodstvom gđc. Albine Rupnikove. Razpored: 1. Tujsko prometni kraj. 2. Lega mesta. 3. Mali grad in pripovedka o Veroniki. 4. Deli mesta. 5. Prebivalstvo. V petek, 21. maja II. del pokrajinske oddaje iz Kamnika. Razpored: 6. Okolica Kamnika. 7. Njegova zveza z Ljubljano. 8. Nekaj zanimivosti iz preteklih časov. 9. Pripovedka o Kamniškem jezeru. 10. Petje. Pripravite ročni zemljevid Ljubljanskega okrožja. II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo predaval v nedeljo 16. maja ob 17. uri g. dr. Jože Basaj: Kmet. gospodarstvo in produktivne zadruga.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev Vabla

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V LITJI bo zborovalo zadnjič v tem šolskem letu na višnjegorski strani našega sreza. Zborovanje bodo pripravili višnjegorski člani. Datum in kraj bomo javili pravočasno. Odbor.

Poročila

+ JUU SRESKO DRUŠTVO V LITJI je zborovalo 13. marca 1937. v Trbovljah skupno z JUU za laški srez. Tozadevno poročilo so priobčili sklicatelji iz laškega sreza.

Naše društvo pa je imelo aprilsko zborovanje dne 17. aprila 1937. na bežigrasjski šoli v Ljubljani. Vodil ga je predsednik tov. Jože Župančič, ki je pozdravil zborovalce tov. šol. uprav. Lovšetu Antonu pa se je zahvalil za gostoljubje.

S klici »Slava« smo počastili spomin preminulega borca tov. Josipa Lapajneja iz Cerklj in očeta tov. Rozi Dolinarjeve s Kresnic.

Interesantom smo razdelili bloke za znižano vstopnino v ljubljansko Narodno gledališče. Učiteljskim pripravnikom, ki so prosili za znižano članarino je bilo ugodeno.

Na nedavni naš sklep, naj Učit. tiskarna še nadalje kreditira dolžnikom, smo prejeli odgovor, ki se je prečital.

Sklep: Naš odbor naj pošlje dopis na vsa prizadeta šol. upraviteljstva s prošnjo za takojšnjo ugoditev.

Blagajnik tov. Kopriva Janez je javil med drugim, da bo finančni odbor sterjal po 10. maju vse zaostanke na članarini.

Tov. Lojze Kolenc je poročal o US in vabil k pristopu.

O Celjski gospodarski in kreditni zadrugi je referiral tov. Turnher Edo. Tov. predsednik je dopolnil poročilo s podatki o požadobni ljubljanski Hranilnici učiteljskega konvikta.

Sklep: Posojila iz obeh hranilnic se naj dajejo prvenstveno članom JUU. Le v primeru presežkov pa tudi neorganiziranim učiteljem, ki se sicer ne zavedajo potrebe vstopa v stanovsko organizacijo JUU. Ta naš sklep bomo javili na pristojna mesta. (Predlog tov. Janeza Koprive.)

Petrovo petletko in delo PRK sploh, je izčrpano pojasnila tov. Marija Robidova.

Pripombe k spremembi zakona o narodnih šolah je nanizal tov. Mihelič Ivo.

O Roditeljskem listu, ki ga namerava izdajati mariborska Pedagoška centrala s prih. šolskim letom, je seznanil zborovalce predsednik tov. Župančič. Čital je tudi tozadevno povabilo PC za podpis deležev in nabiranje naročnikov.

Sklep: Pozdravljamo ustanovitev Roditeljskega lista. Kot disciplinirani člani JUU pa bomo počakali na stališče sekcije JUU.

Za slučajnosti je predložil neimenovani predlog, naj bi se uvedel v srezu menjalni pouk. Šol. uprav. tov. Rostohar Drago je omenil, da je izdala tozadevna naročila že kr. ban. uprava.

Zaključno zborovanje, ki bo na višnjegorski strani, bodo priredili tamkajšnji tov. odborniki ter izbrali kraj, datum in referente.

Bežigrasjskega zborovanja, ki ga je zaključila soglasna resolucija tov. Adamiča Arnošta o nujni potrebi zvišanja prejemkov, se je udeležilo 51 članov.

RESOLUCIJA,

katero je soglasno sprejelo dne 17. aprila 1937. zborujoče učiteljstvo sreza Litija, včlanjeno v JUU na svojem rednem zborovanju na bežigrasjski šoli v Ljubljani.

Pozivamo vodstvo JUU ter vse prizadete faktorje, da zastavijo vse sile za zvišanje plač, ki je nujno potrebno. Po ponovnem znižanju že itak skromnih plač se ni pojavilo napovedano znižanje življenjskih potrebščin, temveč se je indeks cen znatno dvignil in je še v vednem naraščanju, s čimer stopamo v neizogibno revščino najtežje oblike. Mimo tega se je dvignila cena še obutvi in obleki, da grozi naravnost socialni propad vsem uradniškim družinam. Ta materialni propad pa ne bo ostal brez pogubnih posledic za dostojanstvo našega poklica in avtoritete, kar vse bo moralo nujno odjekniti v škodo naroda in države.

Zmanjšana kupna moč uradnika-konsumenta je v škodo vsemu narodnemu gospodarstvu, ker bo padla konsumentova sila, v istem razmerju pa bo začel propadati tudi producent, ki je v glavnem odvisen od domačih virov. S tem se bodo pa zrušili najtrdnjeji državni temelji.

Uspoštevajoč dejstvo, da so si odgovorni činitelji, to je zbor narodnih predstavnikov v skupščini, že pred časom soglasno zvišali poslanske dnevnice, apeliramo na iste, da se prav tako soglasno izrečejo in izvedejo potrebno povišanje prejemkov državnih nameščencev.

Z velikim zanimanjem smo sledili nato vodstvu tov. Lovšeta, ki nam je razkazal najmodernejšo slovensko šolsko stavbo. Ljubenzljivo smo se mu zahvalili za trud.

Jože Župančič, preds. Trošt Franjo, zapis.

+ JUU SRESKO UCITELJSKO DRUŠTVO LJUBLJANA — MESTO je zborovalo v četrtek 29. aprila dopoldne v telovadnici II. deške osnovne šole za običajnim dnevnim redom in predavanjem »Kaj mora vedeti vsak učitelj, ki hoče prav poučevati nauk o zdravju in higieni in vzgojiti zdrav rod«.

Po pozdravu sreskega šolskega nadzornika g. R. Gruma in ostalih navzočih se spomin predsednik pokojnega tov. Josipa Lapajneja, šol. upr. v Cerkljah pri Kranju, člana sek. upr. JUU za dravsko banovino in neustrašenega borca za svobodo šole in učiteljskega stanu, za spoštovanje resnice, pravice, poštenja in pravega tovarišstva. Navzoči so počastili njegov spomin s trikratnim — slava.

Situacijskemu poročilu je sledilo prej omenjeno predavanje, pri katerem je predavateljica tov. Grudnova z dokazi svetovnoznanih zdravnikov, znanstvenikov in publicistov podala osnovne pojme o novodobni prehrani in nova izkustva tozadevne znanosti. Predavanju, ki je vsem zelo ugajalo, je sledil razgovor, med katerim je tov. Podkrajškova priporočila, da naj se predavanje izda v posebni brošuri ali vsaj priobči v »Popotniku« ter s tem omogoči podrobnejšo poglobitev.

Po zahvali tov. predsednik je bila predavateljica deležna občje pohval in priznanja. Predavanje priporočamo tudi drugim društvom, osobito onim, ki zborujejo v Ljubljani.

Sledilo je poročilo št. ok. ref. tov. Zora o izpremembi zakona o narodnih šolah. Med razpravo o posameznih poročilih so bili sprejeti naslednji predlogi:

1. Učiteljstvo, zbrano na zborovanju sres. učit. društva v Ljubljani izraža svoje ogorčenje nad amandmanom, ki uvaja za učiteljice delni celibat in jim krati pridobljene pravice. JUU naj zastavi ves svoj vpliv, da se popravi ta krivica in vse druge, ki so prizadele učiteljico na račun občje gmotne krize in jo ponižale na stopnjo neerakega drž. uradnika.

2. Upravni odbor ljubljanskega učiteljskega društva naj skliče poseben zbor učiteljic, ki bo razpravljal in podal primerno resolucijo o uvajanju delnega celibata za učiteljice. Zborovanje pripravi poseben odbor, ki ga tvorijo: tov. Levstikova, Ribičičeva in Šteblajeva.

3. Uvidevamo potrebo korektur zak. o nar. šolah, a istočasno naj izda zakonodajna oblast zakon o notranji ureditvi narodne šole.

4. Upravitelji večrazrednih osnovnih šol naj bodo oproščeni razrednega pouka, ostali pa naj dobijo primerno upraviteljsko nagrado za svoje delo, ker dosednji način nadomeščanja ni iz pedagoških niti didaktičnih vidikov priporočljiv. Predlog sekcije JUU za dravsko banovino o znižanju števila učnih ur šolskim upraviteljem naj izpade.

5. JUU sresko učiteljsko društvo Ljubljana — mesto naj dela na to, da se ne bo odtegnila druga polovica kuluka v mesecu septembru, ker je za uradniške rodbine najtežji mesec in sicer radi izdatkov na takšah za potrdila o davkih, šolskih potrebščin, šolnine in drugih izdatkov za obleko, čevlje itd. Sploh naj JUU deluje na to, da se ta dajatev, ki otežuje samo uradniški stan, popolnoma odpravi.

6. Naslov »narodna šola« naj ostane, ker je najbolj pripraven in so ga uporabljali že pred osvobodjenjem na mnogih šolah na Štajerskem. Govorimo in poučujemo v narodnih šolah v narodnem jeziku, ker ljudskega jezika nimamo. Narod ima svoje narodne noše, običaje in navade, ki so narodna last. Slovenski jezikoslovci, pisatelji in pesniki, zgodovinarji, umetniki, glasbeniki in drugi so zbirali narodno blago, narodne pesmi, narodne pravljice in narodne pripovedke. Pri ročnih delih izdelujemo vezenine po narodnih vzorcih, okraski na domačem pohištvu so po narodnih motivih.

Ker ni bilo drugih predlogov in se tudi pri lučajnostih nihče ni oglasil k besedi, zaključil predsednik zborovanje.

Vekoslav Mlekuž, preds. Josip Mihelič, taj.

Novosti na knjižnem trgu

—k Od življenja strta. Izpovedi otroka. Objavil M. J. Brema. Prevedel Franjo Tominc. Izdala Delavska založba v Ljubljani 1937. Strani 202. Cena vezani knjigi je 40 dinarjev, broširani pa 26 din. — »Od življenja strta« je prav za prav samo dnevnik Gretice, hčerke preprostih staršev, ki zbeži v Berlin. Tam prvič razume, kako je življenje trdo, kako je svet umazan. Vrne se domov, a ker so jo morali iskati s policijo je zaznamovana in prav to je povod njeni žalostni usodi. Knjiga je psihološki pomembna, ker nam odpira pogled v duševnost odraslega otroka, ki se z njim igra usoda življenja.

PUCH kolesa lahki modeli na ugodna mesečna odplačila — Cene znižane
IGN. VOK — Ljubljana — Tavčarjeva ulica 7

FABIANI-JURJOVEC
LJUBLJANA / STRITARJEVA ULICA

priporoča veliko
izbiro damskega
in moškega blaga

KNJIŽNA ZALOŽBA HRAM

izda v svojem letošnjem programu 1937/38 šest obširnih del v prevodih naših najboljših prevajalcev: Otona Župančiča, Vladimira Levstika in drugih, izbranih iz svetovne literature, trajne umetniške vrednosti.

Vsaka knjiga v lepi opremi bo obsegala 300—400 in tudi več strani.

Plačljivo v dvanajstih mesečnih obrokih, v polusnje vezane knjige din 33— mesečno, v celo platno vezane knjige din 25— mesečno.

Vsak naročnik, ki se naroči na naš letošnji program, dobi kot nagrado še eno v celo platno vezano knjižico, izdano pri naši založbi izven rednih programov. Več v prospektu.

Zahtevajte prospekt — katerega pošljemo brezplačno.

Založba HRAM, Ljubljana, Florijanska ulica 14

FR. P. ZAJEC
izpravlja optik
Ljubljana, Stari trg 8

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalno orodje, mikroskope, foto-aparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.

Izpolinjena

je
Vaša
želja

Zgodovinski pouk se bo poživil, proslave in slavnosti bodo slovesnejše! Izdelali smo namreč prvo serijo zbirke **zgodovinskih osebnosti** ki igrajo važnejšo vlogo v jugoslovenski zgodovini. — 1. serija vsebuje: (Velikost slik 47,5 x 63 cm) Stefan Nemanja, veliki župan Raške, Tvrtko I. — bosenski kralj, Ernest Železni — koroški vojvoda, Matija Gubec — kmečki kralj, Slep goslar in Karadjordje Petrović. Cena slike samo Din 12.—. Na kartonu Din 20.—

KNJIGARNA „UCITELJSKE TISKARNE

registrovane zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani, in podružnica v Mariboru